

SUOMEN JA UNKARIN KUNTOUTUSALAN YHTEISTYÖ

LKT Erkki Eskelinen

Suomen ja Unkarin välillä tapahtunut ja tapahtuva yhteistyö kuntoutuksen alueella on rakentunut suurelta osin sopimukseen, jonka Unkarin Kuntoutusyhdistys ja RIFI ry (Rehabilitation International Finnish Committee) 1987 tekivät. Molemmat edellä mainitut yhdistykset edustavat omia maitaan Kansainvälisessä Kuntoutusyhdistyksessä (Rehabilitation International). Koska viime mainittu samoin kuin RIFI ry lienevät useimmille kuulijoista melko tuntemattomia on perusteltua lyhyesti kuvata ne.

Rehabilitation International (RI) on vuonna 1922 perustettu kansainvälinen kuntoutusalan katto-organisaatio. Sen tarkoituksena on lähinnä tiedonvälityksen avulla auttaa jäsenmaitansa kehittämään kuntoutuspalvelujaan niin, että vammaisten tasa-arvoiset osallistumismahdollisuudet yhteisöjensä elämään toteutuisivat. RI toimii kiinteässä yhteistyössä YK:n kanssa. Sen yhteistyökumppaneista on erityisesti mainittava Maailman Terveysjärjestö (WHO), Kansainvälinen Työjärjestö (ILO) sekä Unesco ja Unicef. RI on jakautunut maanosittain 7 alueeseen. Niiden samoin kuin koko RI:n johtoon valitaan joka 4. vuosi presidentti. Viime vuonna RI:n presidentiksi valittiin John Stott Uudesta-Seelannista. Euroopan aluetta johtaa irlantilainen Arthur O'Reilly. RI:n päämaja on New Yorkissa. Käytännön työskentely tapahtuu 7 komissiossa, joihin kullakin jäsenmaalla on mahdollisuus nimetä 2 edustajaa. Komissioiden

jakauma (lääkinnällinen, sosiaalinen, ammatillinen, kasvatuksellinen ja teknisten apuvälineiden komissio) kuvastaa kuntoutuksen laaja-alaisuutta.

Myös RIFI ry kuten RI on katto-organisaatio. Se on RI:n jäsen ja edustaa Suomea mainitussa kansainvälisessä kuntoutusjärjestössä. Sen jäsenenä on 35 maassamme kuntoutustoimintaan osallistuvaa keskeisintä organisaatiota ja yhteisöä kuten esim. julkinen ja yksityinen vakuutussektori sekä kaikki suurimmat vammaisjärjestöt ja merkittävimmät kuntoutuslaitokset ja säätiöt.

Yhteistyötä kuntoutuksen alalla on Unkarin ja Suomen välillä ollut pitkään. Paitsi molempien maiden toimintaa RI:ssä on myös yksittäisten järjestöjen, laitosten, ammattiryhmien, tutkimuslaitosten jne. kesken harjoitettu kanssakäymistä kokemusten ja tiedon vaihtamiseksi. Valtioidemme välinen sopimus on edesauttanut ja tukenut tätä. Merkittävä on myöskin niiden yksityisten kansalaisten lukumäärä, jotka ovat vuosittain asiakkaina henkilökohtaisesti tutustuneet unkarilaisiin kylpylöihin ja kuntoutuslaitoksiin. Viime mainittuun liittyen ja syventääksemme asiantuntijoidemme tietoutta kylpylä- ja kuntoutuslaitostoiminnasta järjesti Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskus yhdessä Kuntoutussäätiön kanssa 1980-luvun puolivälissä alan asiantuntijoille Helsingissä kutsuseminaarin, jossa esiteltiin niin Unkarin kuin Suomenkin kylpylä- ja kuntoutuslaitostoimintaa. Luennoitsijoina ko. tilaisuudessa olivat kummankin maan parhaimmat asiantuntijat.

Uutta vauhtia yhteistyöllemme antoi alussa mainittu kahdenkeskinen sopimus. Siinä määriteltiin vastavuoroisuusperiaatteella tapahtuva informaatiomateriaalin ja tutustumisvierailujen vaihto sekä vuorovuosina pidettävien bilateraaliseminaarien järjestäminen. Näitä seminaareja onkin järjestetty sittemmin säännöllisesti. Aiheina mm. Unkarissa pidetyissä seminaareissa ovat olleet tuki- ja liikuntaelin-sairauksien sekä neurologisten vammojen ja sairauksien kuntoutus. Ensin mainitun ryhmän kohdalla kykenimme ehkä tuomaan esille pidemmälle menevää yhteistyötä lääkinnällisestä kuntoutuksesta ammatilliseen ja sosiaaliseen kuntoutukseen. Neurologiselta puolelta taas antina meille oli vastasyntyneiden vammautuneiden kuntoutusmenetelmien kehittäminen, jossa Unkarin kuntoutusyhdistyksen

puheenjohtaja prof. Ferenc Katona on tehnyt uraauurtavaa työtä. Myös aikuisten aivovammapotilaiden hoitoon ja kuntoutukseen luotu eräänlaisen henkilökohtaisen valmentaja-ohjaajan käytäntö, jossa samassa henkilössä yhdistyvät fysioterapeutin, pedagogin ja toimintaterapeutin valmiudet oli meille kiintoisa.

Suomessa pidetyistä seminaareista mainittakoon mm. kuntoutushenkilöstön koulutus ja kuntoutuksen rahoittaminen. Viime mainittu oli unkarilaisten kollegojen erityisen kiinnostuksen kohteena pari vuotta sitten, kun he joutuivat kokonaan uudenvälisessä tilanteessa pohtimaan asioiden järjestelyjä tulevaisuutta silmälläpitäen. Kuntoutushenkilöstön koulutuksessa kiinnosti unkarilaisia eniten meidän jatko- ja täydennyskoulutusjärjestelmämme. Meidän kannaltamme taas pohdintaa aiheutti Unkarissa toteutettu perustason hoidon ja kuntoutuksen organisointi. Siellähän suhteellisen suppean koulutuksen saanut henkilö osallistuu tiettyyn tasoon asti potilaan kuntoutukseen. Nykyisenä säästöpolitiikan aikana on terveydenhuollollamme ehkä tässä jotain opittavaa kunhan vain mielessä pidetään vanha sanonta "viiden markan suutarista".

Eräs edellä mainitun sopimuksen ulkopuolella toteutettu tutkimusprojekti on tässä yhteydessä vielä syytä ottaa esiin. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön toimeksiannosta aloitti Kuntoutussäätiö maaliskuussa 1990 tutkimuksen rintamaveteraanien ulkomailla tapahtuvan kuntoutuksen vaikutuksista. Yksi muodostetuista tutkimusryhmistä sai kuntoutuksen Unkarissa (Thermal Hotel Hévíz ja Thermal Hotel Helia Budapest). Menemättä yksityiskohtaisemmin ko. tutkimukseen totean, että kun kuntoutettavien valinta oli suoritettu riittävän huolellisesti ei esteitä ulkomailla tapahtuvaan kuntoutukseen ollut näinkään iäkkäällä ryhmällä. Hoitovaikutuksissa ei ollut eroja kotimaassa ja ulkomailla (Unkari, Espanja) kuntoutettujen välillä. Subjektiiivisesti kokivat kuntoutuksessa olleet kuntoutusjaksot hyödyllisiksi ja myönteisiksi niin kotimaassa kuin ulkomailla.

Yhteistyö tällä saralla mukana olleille on käsitykseni mukaan antanut paljon. Se on hyödyttänyt, niin uskon, kumpaakin osapuolta. Se myös jatkuu. RI järjestää yhdessä Unkarin kuntoutusyhdistyksen

kanssa syyskuussa 1994 Budapestissä 6. Euroopan alueen kuntoutuskonferenssin. Tämän suuren tapahtuman suojelijoina on Unkarin valtiovallan korkein johto. Yhteistyökumppanimme, Unkarin kuntoutusyhdistys, on pyytänyt RIFI ry:tä toimimaan koordinoijana konferenssin yhdessä keskeisimmistä sektioista; vammaisten elämänlaatu (lääketieteelliset ja sosiaaliset näkökohdat). Olemme vastanneet tähän haasteeseen myönteisesti. Panoksemme, joka edelsi konferenssin järjestämistä, nyt sen suunnittelemista ja toteutusta, näin ollen jatkuu.

Olen edellä muutamien hajanaisten esimerkein kuvannut maittemme välillä tapahtuvaa yhteistyötä kuntoutuksen alueella. Se on pakostakin jäänyt epätäydelliseksi, fragmentaariseksi. Toivon sen kuitenkin kaikesta puutteellisuudestaan huolimatta antavan kuvan sen pohjan laajuudesta, jolla tämänkin alueen yhteistyömme lepää.